

מה שה' עושה בהיסטוריה ומה שה' עושה בתוך הלב

ראיון המשך עם דיצה אור

אבי טאוב

זוהי כתבה שנייה עם דיצה אור, אם לשבעה ומרצה בבית הספר לתורת הנפש על פי החסידות, של הרב גינזבורג, שבנה אבינתן נחטף לעזה ב־7.10. לאורך תקופת השבי, דיצה עזבה הכל והתמסרה למאבק להשבת בנה וכל החטופים, ולהשפעה על התודעה בעם ישראל.

את הריאיון הקודם קיימנו בימים של כאב, ייאוש וחרדה. דיצה התמקדה בדיבור על הראייה הכללית שצריכה להיות לנו ביחס למלחמה, וההבנה של המשימה שההשגחה ייעדה לנו בתוך הכאוס הנורא.

הבטחנו להמשיך את השיחה, ואחרי שחרורו של אבינתן אנחנו מקיימים סופסוף את השיחה הזו, בה אנחנו עוברים מן השדות הגדולים: עם ישראל והמדינה, המלחמה והגאולה, אל קודש הקודשים של הסיפור, אל הלב. עוברים מהאסטרטגיה אל החיים הפנימיים, מהגיאופוליטיקה אל התפילה, מהוויכוחים הציבוריים אל עבודת ה' האינטימית. נשאל שאלות שקשה לשאול, אולי נטיח דברים, אבל בעיקר נעבור מזן השאלות 'מה ראוי שיהיה?' או 'מה נכון לעשות?', לשאלה 'מי אני בתוך כל זה?'

הסדר המופתי מתגלה כמו פאזל ענק

ספרי לי קצת על התקופה החדשה.

עברנו לתקופה של הרבה אור ושמחה, ברוך ה'. ממש עכשיו באתי מ'ברית יצחק' של הנכד החדש שלי, בן לתומר דבורה ורעי, שנולד במתנה. בע"ה מחר ייכנס בבריתו של אברהם אבינו. ב"ה אור גדול. גם ביום כיפור נולד לנו נכד – בן לגליה ואייל. הברית שלו הייתה בחג הסוכות, בבית הכנסת על שם אביהו קינן הגיבור, הי"ד, שנפל בעזה, באל־בוראג', לפני עשרים ושתים שנה. כשאבינתן חזר, נודע לנו שבכל השנתיים הללו הוא היה בתת־קרקע באל־בוראג', בדיוק מתחת למקום בו נפל אביהו הי"ד. השם שקיבל התינוק הוא צורי גלעד – על שם גלעד ניצן הי"ד שנפל בעזה, בתחילת המלחמה הזאת. גלעד יצא להילחם בהצהרה שהוא הולך להחזיר את אבינתן...

באותו הלילה שאחרי הברית נחתם ההסכם שבו שוחרר אבינתן. דברים שכאלה הם סוג של פאזל שהכול בו מסתדר כל כך בדיוק, אבל איך לספר את זה בצורה כל כך מדויקת – אני עדיין לא מצליחה. (דרך אגב, אני מאוד משתדלת לומר 'הסכם' ולא 'עסקה'. 'עסקה' עושים על סחורות, והבן שלי – ואף אדם – אינו סחורה. אנחנו לא עוסקים בשום אופן בסחר בבני אדם).

אני זוכר שאת אמרת בזמנו שאבינתן יחזור ברגע המדויק שבו הוא צריך לחזור. זה מסתדר עם הסיפור של הברית... אבל אני רוצה שנחזור קצת אל התקופה החשוכה, הבלתי אפשרית, שבה סיפרת שכל הזמן שאלו אותך על האמונה שלך ועל הקשר שלך עם הקב"ה. אני תמה, האם היו בזה תזוזות? התחזק או נחלשת? שינית את דעתך?

לפני שתעני לי אני משתף בדעה הקדומה שלי: נראה לי שלבן אדם יש 'אמונה', או 'חוסר אמונה', שמלווים אותו כל החיים. יש אנשים שנכנסו לשואה מאמינים ויצאו מאמינים. ויש אנשים שנכנסו לא מאמינים ויצאו לא מאמינים. יש אנשים שחזרו בתשובה בשואה, ויש אנשים שיצאו בשאלה. האמונה של האדם לפעמים מושפעת ממה שקורה לו, אבל תמיד נראה לי שהיא גם קודמת לזה וחזקה מזה, גם אם היא עומדת למבחן בזה. אז אשאל אותך, האם משהו השתנה בכלל, או שרק התחזק מה שהיה קודם לכן?

תגיד אבי, משהו השתנה במערכת היחסים שלך, עם אשתך, בשנתיים האלה?

ברור, דברים משתנים כל הזמן, אבל זה משהו מינורי. לא משהו דיכוטומי.

וכשנולד לכם ילד, בשעה טובה ומוצלחת, זה משפיע על מערכת היחסים? זה משנה?

ברור.

החיים הם קשר עם ה'

זה מה שאני רוצה לומר.

קשר של אמונה עם הקדוש ברוך הוא זו מערכת יחסים: כל מה שקורה בחיים שלי – נכנס למערכת היחסים הזאת. כשקורה משהו מינורי – זה נכנס בעדינות למערכת ומתבטא בצורה עדינה. כשקורה משהו ענק, זה מטלטל את הכול, ובוודאי שזה מגיע לקשר של 'מה שקורה בינינו'. 'יחסינו לאן'.

בסופו של דבר, מבחינתי החיים הם קשר עם ה', זאת המשמעות של החיים. זה לא ש'יש הרבה דברים שקורים לי בחיים' ולצד זה יש גם את ה'אמונה', או ש'יש דברים שקורים ואני איכשהו מקשרת אותם לאמונה'; אלא האמונה היא הכול, ובתוך האמונה קורים הדברים. לא צריך להביא אותם לשם. ממילא הכול שם: גם הכאב, גם התקווה, גם הייאוש וחוסר האונים, גם הכעס והחרדה, גם החברות והאהבה שהגיעה מהרבה כיוונים, וגם ההשגחה הפרטית שהייתה כל כך נוכחת ומחזקת...

איפה ראית השגחה פרטית?

קודם כל באופן כללי, אני הרגשתי את ההשגחה ממש בכל רגע, בכל דבר.



הרגשתי את ה׳ הכי קרוב, הכי עוטף, וזה נתן לי המון כוח. שמעתי את ההשגחה אומרת: ״אל תדאגי, הכול בידיים שלי. הכול מושגח, מדויק, מאורגן. אין שום דבר שפשוט ׳קורה׳ מחוץ לתוכנית שלי״. ואז כל המקרים הפרטיים של ההשגחה חיזקו מאוד את הוודאות הזאת.

מכיוון שהעולם נורא רועש וחזק, והמשיכה ׳להאמין לעולם הזה׳ חזקה מאוד מאוד, הייתי צריכה כל הזמן את ההופעות האלה של השגחת ה׳ בחיים; את ההוכחות ההפוכות לחושים - ״הנה! את רואה? אני כאן, אני שומע, אני מגיב, אני איתך״. הייתי צריכה את זה צמוד. בכל פעם שהייתי נופלת מזה, ה׳ היה מזכיר לי. מופיע. ושוב נופלת, ושוב מזכיר לי. התפנקתי.

לא עצרתי לשאול את עצמי אם ננצח

אני מבין, אבל אשאל שוב: נראה לי שתמיד היית ׳מאמינה׳ ככה בקשר של החיים עם ה׳ וזה רק התחזק. אלו חייו של כל מאמין - הוא מחזיק איזושהי אמונה בדרגה כלשהי, ואז נופל ממנה, ואז מתבונן ורואה ׳סימנים בדרך׳ ו׳קשר בין הדברים׳ - והוא חוזר להתחזק. לכל מאמין יש גם ימים רבים של שממון ושל בדידות. אבל עדיין, לכאורה מה שתיארת לי עכשיו הוא עיקרון פשוט בחייו של כל מאמין.

אני אזכיר לך שבראיון הקודם דיברנו על ׳אמונה׳ במובן שמזכיר את סגנון החשיבה של הרב קוק. כלומר, לנסות ולסגל לעצמנו את הפרשנות־האופטימית־מטאפיזית של התמונה הגדולה, שמגלה את החכמה האלוקית בגלגולי ההשגחה בהיסטוריה של עם ישראל לתיקון העולם. ניסינו להבין איך מהלכים גדולים שקורים בעם ישראל ובעולם כולו בעקבות המלחמה יכולים להתפרש במובן של השגחה. לנסות לשמוע בחדשות לא רק כאוס או מחדל, אלא מהלך שקורה ושבמצבנו, כנראה לא יכול היה לקרות בשום צורה אחרת.

היה נשמע שבאותה תקופה התפתחה אצלך שיטה אחרת, איזו פילוסופיה דתית או דרך אחרת של עבודת ה׳. מה התחדש לך אז?

לא התפתח משהו אחר. להפך: הדיבור והתודעה האישיים של עבודת ה׳ הפרטית והאינטימית - זה מרחב המחיה הטבעי שלי. דווקא הדיבורים שדיברנו בפעם שעברה - על הראייה הכללית, הציבורית, המדינית - הם ההתחדשות שלי במלחמה הזאת. פתאום נדרשתי לשדה הכללי, של המערכה הצבאית, של הפוליטיקה ושל עם ישראל, מה שאתה מזהה עם ׳מחשבה דתית בסגנון הרב קוק׳... דווקא השדה האישי - אפשר לומר החסידי - זה השדה שהכי טבעי לי.

אודה שבעוונותיי הרבים, כל הזמן הזה חשבתי לעצמי ״דיצה מאמינה יותר מדי״. מישהו צריך להוריד אותה בזהירות מהעץ, שלא תתרסק חס וחלילה. יש לי בבית הכנסת מישהו שמקורב לכל מיני חברי כנסת מהליכוד. כל הזמן שאלתי אותו מה קורה עם אבינתן, והוא אמר לי: ״אין אף סימן חיים״. הוא אמר שהוא לא מאמין שיש סיכוי. מצד אחד אין אף סימן חיים, מצד שני דיצה מאמינה בעוצמות בלתי נתפסות - בסוף עוד תהיה לה אכזבה

המשפט האחרון שהרב גינזבורג אמר בסוף השיחה הוא: ״ותהיה הירידה לצורך עלייה גדולה״. זה העיף לי את המוח. זה פתח את האופק לכיוון חדש לגמרי: לא רק שאנחנו מחכים שהצרה הזאת תיגמר ונוכל לנשום לרווחה, אלא יש לזה מטרה גבוהה, יש לזה תכלית

מטורפת חלילה. בסופו של דבר גילינו שלא רק שאת צדקת, ברוך ה׳, אלא שהסיבה שלא הייתה ממנו שום סימן חיים היא כי הוא היה אמיץ, כי הוא סירב לשתף פעולה, ואפילו ניסה לברוח ונזרק לצינוק.

אכן, לאורך כל השנתיים לא היה לנו אות חיים מצולם מאבינתן, ובתוכי הייתי אמביוולנטית ביחס לזה: מצד אחד, כל עוד לא ראינו אותו במצב זוועתי, כפי שראינו חטופים אחרים בסרטונים שהימח־שמם שלחו, יכולתי לדמיין אותו חזק, מתמודד, שומר על רוח חזקה, כפי שהרב גינזבורג הנחה אותי לדמיין אותו, אולי אפילו מיודד עם השובים שלו. מצד שני, סרטונים הם תעודת חיים. אחרי שהימ״ש מעבירים סרטון, הם לא יוכלו יותר לומר - ״הוא לא אצלנו. אנחנו לא יודעים איפה הוא. הוא לא חי...״ וכו׳. לעומת זאת, את מי שלא שלח אף סרטון מצולם, הכי קל להעלים. לטעון שהוא איננו אצלנו.

כשאבינתן חזר, שאלתי אותו על זה. ״למה כמעט כולם קיבלו סרטונים, ורק ממך לא הגיע כלום?״ הוא סיפר שהוא לא שיתף פעולה בהסרטת הקליפים שלו על ידי הימח שמם, כי הוא הבין שהם נועדו להלחיץ את דעת הקהל בארץ, שיכריחו את הממשלה להיכנע לחמאס. מתוך התופת שלו, הוא הכריע שהמשימה הראשונה של המדינה היא לדאוג שלא יהיה שוב 7.10, וזה אומר להשמיד לחלוטין את החמאס. כל דבר אחר, זה אחר כך - כולל הוא עצמו והסבל הנוראי שהיה נתון בו. זה מדהים בצורה בלתי נתפסת. זו באמת מסירות נפש מודעת ונוראה.

הכול קטן מול הדבר הזה. זה היה נס גדול שבעתיים. כמו בתפילת חנה, ״ה׳ מוריש ומעשיר...״, ממש הפוך ממה שחשבנו.

האם גם את חשבת לפעמים שאולי את ׳מאמינה יותר מדי׳, שאולי יישבר לך הלב ואולי תשברי לאחרים את הלב? אולי היה צריך לעשות כמו רחלי פרנקל, שכשחטפו לה את הבן היא אמרה דווקא דיבורים ממתנים, שהחזיקו את כל התפילות ׳בערבון מוגבל׳, ואנחנו לא יודעים מה טוב וה׳ יעשה כטוב בעיניו, כדי שאנשים לא יתמוטטו מהציפייה.

האמת שלא חשבתי כך בכלל. לא נכנסתי בכלל לתסריט של - ״מה יהיה אם הוא לא יחזור?״ לא נתתי למחשבה הזאת שום דריסת רגל אפילו לרגע אחד. באופן בסיסי יותר, אני יודעת שבכל רגע, לכל מצב, אנחנו מקבלים מהקב״ה את מנת הכוח הדרושה כדי להתמודד איתו. באיזשהו מקום מאחורי התודעה, היה ברור לי שכל מצב שיקרה יביא איתו את היכולת להתמודד, ועכשיו הנכון הוא לבחור את המחשבות והתמונות המחזקות.

רחלי הייתה אחראית יותר, כללית יותר ודואגת לכולם יותר ממני. אני אומרת את זה קצת בצחוק, כי אני כן הבנתי שהשליחות שלי כוללת גם את הצורך להחזיק - במידת התלוי בי - את הכוח שלנו כעם, לא רק בהקשר האישי שלי ושל אבינתן ולא רק בהקשר של כל החטופים, אלא בהקשר של ׳עם שמנהל מלחמה׳. היינו צריכים להיות בטוחים שאנחנו הולכים לנצח במלחמה הזאת, שאין אופציה

אחרת. בדיוק כמו ההדרכה של אדמו"ר הזקן בפרק כ"ו של התניא: רק מי שבשמחה ובעוז ינצח את החלש, העצוב, המדוכדך - מנצחים בקלי קלות. להחזיק את התדר הבוטח, המאמין והשמח - זו הייתה המשימה שלנו.

כלומר, במקרה של רחלי פרנקל זאת לא הייתה מלחמה, אלא שלושה ילדים חטופים שצריך לחלץ. השאלה הייתה 'איך אנחנו מחזיקים את האירוע מבחינת כל האנשים שהתפללו? איך מתווכים להם את זה?' ועכשיו, את אומרת שאת החזקת את 'הכוח של העם להילחם'.

כן, ב"ה הייתי בתודעה הזאת בצורה מאוד ברורה. כמו שסיפרתי לך, שאלתי את עצמי: "מה התפקיד שלי פה? איזה קול אני רוצה שיישמע בעם? איזה קול חייב להדהד הכי חזק? מה יעזור לכל המהלך הגדול הזה?" לכן ממש לא עצרתי לשאול את עצמי - אולי ננצח ואולי לא ננצח. זו בכלל לא אופציה לומר את זה במלחמה! והניצחון של אבינתן לאורך כל הדרך, כולל החזרה שלו הביתה בריא ושלם בגופו ובנפשו, או כמו שאני אוהבת לומר - בריא וחזק ושמח ומנצח - קשור לזה שעם ישראל כולו מסיים את המלחמה בריא וחזק ושמח ומנצח!

השקט המפחיד שאחרי המלחמה

ואת מרגישה שככה אנחנו עומדים עכשיו, בסוף המלחמה הזאת? איך את חווה את זה?

יש פער בין איך שאבינתן חזר לבין איך שהמלחמה מסתיימת. ואולי לא מסתיימת - לא ברור מה בדיוק קורה והתחושה מבולבלת: לא באמת ברור לי מה המצב בעזה, יש דעות שונות: האם היא באמת הרוסה או רק למראית עין ובעצם הימ"ש מתחזקים ומתחמשים מחדש? האם כל ההסכמים שחתמנו באים לטובתנו ומחסלים את החמאס והמלחמה בעזה, או שאנחנו מוותרים לנצח על הרצועה ומכניסים לשם כוחות בינלאומיים זרים ועוינים? האם מדובר בהשתלטות חיצונית על מדינת ישראל? יש כל מיני פרשנויות למה שקורה.

שמתי לב היום לדבר מעניין. אחרי שאברהם מנצח במלחמה נגד ארבעת מלכי הצפון וחוזר עם השלל, ה' אומר לו "אל תירא". גם ליצחק, דווקא כשהוא מסיים את מאבק הבארות עם הפלישתים, ה' אומר לו "אל תירא". והנה גם ליעקב ה' אומר "אל תירא" - דווקא אחרי שגילה שיוסף בחיים, והוא אורז את החפצים כדי לרדת אליו למצרים. אחרי עשרים ושתיים שנה של חרדה ופחד, דווקא ב'הפי־אנד' ה' אומר לו "אל תירא מרדה מצרימה...".

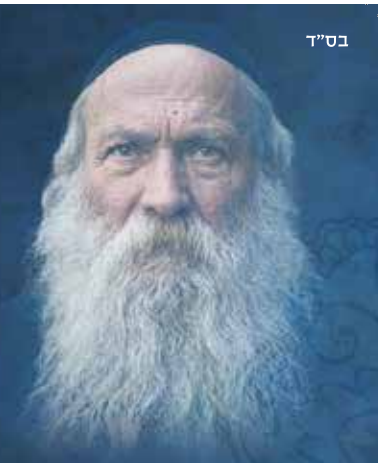
זה כמו הבדיחה הזאת על האיש שמחפש חניה ומתפלל לאלוקים, נודר לו שאם ימצא הוא יתחיל לשמור שבת וכו', וכשבדיוק אז מכונית מולו עושה רוורס ומפנה מקום לחנות הוא מביט כלפי מעלה ואומר, "לא משנה, הסתדרתי"...

יפה מאוד, זה בדיוק ככה, רק הפוך: לא הכופר מוותר על העזרה האלוקית כשקיבל את העזרה, אלא כאן ה' אומר למאמין 'אל תירא' - רק אחרי שהסכנה חלפה. כל הזמן שהיה כל כך מסוכן, כשהאיומים היו נוראים - האבות הסתדרו. אחרי שהבעיות חלפו, לכאורה נפתרו - אז פתאום ה' אומר - "אל תירא".

גם אני מרגישה שדווקא עכשיו, אחרי שכל החטופים חזרו והמלחמה שקטה, יש איזה פחד גדול מהשקט שאחרי המלחמה. יש חשש מעורפל

בס"ד

"כמו שארץ ישראל מאחדת כל ישראל להיותם גוי אחד בארץ, כן מאחדת את כל פרט ופרט להיות מחשבה דיבור ומעשה שלו באחדות גמורה"
(שם משמואל)

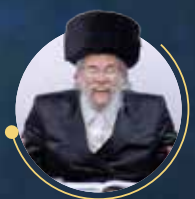


לכבוד מאה שנים להסתלקותו של כ"ק אדמו"ר הגה"ק
בעל השם משמואל מסוכטשוב זצוק"ל זיע"א
תיערך סעודת

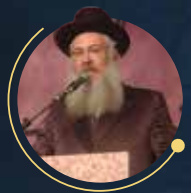
מלוה מלכה

מוצש"ק פרשת שמות | כ"א טבת (10.1)
בשעה 20:30 באולמי ג'רוזלם פלאם, אהליאב 16 ירושלים

במעמד ישאו דברים:



כ"ק האדמו"ר
הרב שמואל יצחק בורנשטיין שליט"א מסוכטשוב



הרה"ג
משה חיים לאו שליט"א, מרבני העיר נתניה

בליווי כלי נגינה

אי"ה כ"ק האדמו"ר שליט"א יצא לפקוד את ציונו הקדוש של השם משמואל זיע"א בפולין ביומא דהילולא להעתיר בתפילה ובתחנונים. יהיה ניתן למסור שמות לתפילה בסוף המעמד.

לאישור הגעה ויצירת קשר:
058-4142143
sb31155@gmail.com



כזה מסכנה לא ברורה. ענן גדול של חוסר ודאות מרחף מעלינו. חלקי ידיעות מפחידות. בהחלט, עכשיו, הייתי שמחה לשמוע את ה׳ אומר לי, אומר לנו - ״אל תירא״.

תוכלי לספר קצת על הניצחון של אבינתן?

הניצחון של אבינתן, הוא ניצחון מוחלט. ברוך ה׳, הוא חזר הכי טוב שאפשר. קשה להאמין: הוא חזק ובריא, מפוקס, מצחיק וחד, שמח וחברותי. הוא חזר באופן הכי טוב ושלם ואפילו יותר מזה. זה לא טבעי ולא הגיוני בכלל, אם חושבים על מה הוא עבר. במשך כל השנתיים הוא היה בתת־קרקע, ולבד. מהיום הראשון ועד היום האחרון הוא לא ראה שמים, לא ראה אור יום. ולא היה עם אף חטוף ישראלי נוסף. לבד לבד. רק עם מחבלים אכזרים סביבו. בשנה השניה, אפילו יותר גרוע מזה - הוא היה בצינוק קטן ביותר. 70 על 200 ס״מ. קירות בטון. תקרת בטון נמוכה בהרבה מגובהו. אזוק ביד וקשור לקיר.

על רקע תנאי הכליאה הכי זוועתיים שהוא היה בהם, המצב שבו הוא חזר הוא נס גלוי. לגמרי. ברוך ה׳. זה נכנס לי לתודעה לאט לאט. אני יודעת את כל הפרטים, אבל אני לא קולטת אותם. ככל שאנחנו קולטים יותר - אנחנו מבינים יותר ויותר שזה לא הגיוני שהוא היה חוזר ככה. זה בלתי אפשרי.

וזה קרה אך ורק בזכות התפילות של כולם, והאהבה, והצדקות, החסדים, ההפרשות חלה, התהילים, מלווה מלכה, הדמעות... כל המגויסות הזאת שפגשנו, כל המצוות והכוונות שאנשים עשו - זה לא דמיונות. זה לא רגשות. אלה פעולות אמיתיות שהשפיעו באופן גלוי וברור על המצב של אבינתן! כמו שאמרתי בהתחלה שאני שולחת לו מלאכים ששומרים עליו. זה אומר כל הזמן לשלוח לו עוד ועוד כוחות של אור, שבאמת באמת שמרו עליו. ״חונה מלאך ה׳ סביב ליראיו״, ובסוף גם ״ויחלצם״!

איך הם שמרו עליו?

כפי שסיפרתי, הוא היה בצינוק במשך שנה שלמה, והייתה פקודה חמורה לא לדבר איתו בכלל. איש לא דיבר איתו מילה אחת, לאורך כל השנתיים לא קראו בשמו אלא ״סלים״ בערבית. אם מישהו היה נכנס אליו לחדר לתת לו אוכל - הוא היה צריך להסב את פניו לקיר, כדי שלא יראה אפילו פני אדם, והוא קשור לקיר בשלשלאות... ובכל זאת הוא שרד את זה ויצא מזה בגאון. איך זה קרה? רק התפילות החזיקו אותו, והוא באמת חזר הכי טוב שאפשר וזה בזכות כולם, ועל כך תודה נצחית לכולם.

למה את לא אומרת שזה בזכות איך שחינכת אותו? הרי כולם התפללו על כולם, ויש כאלה שחזרו אחרת, על קצה מצוק השפיות.

ב״ה הוא אכן אדם מאוד מאוד חזק בטבעו. כשאנשים שואלים אותי על חינוך הילדים, אני אומרת שאנחנו משתדלים לתת דוגמה אישית, ומעבר לזה לא להפריע. הילדים הם חלק טבעי מאיתנו, מהמשפחה. אנחנו מתפללים לה׳ שיצליח דרכם בעבודתו, ואז - שהילד יגדל ויוציא לפועל את הטבע שה׳ חנן אותו. אני מתכוונת לזה באמת. אבינתן באמת הגיע עם נתונים חזקים, ויצא משם חזק, בחסדי השם! בנס גלוי.

בואי נחזור לנקודה שבה היינו וממנה גלשנו - למה ה׳ אומר לאבות ״אל תירא״, כשכבר לא צריך לירא?

בדיוק זה: אני כרגע ״יִרְאָה׳. לכאורה הסיפור הסתיים בניצחון מדהים. מבחינת החטופים זה בוודאי ניצחון: כל החטופים חזרו, למעט רני גואילי גיבור ישראל, מגן עלומים, שבוודאי חייב לחזור, עוד הלילה בעזרת ה׳. בכל שיחה וראיון חשוב לי להדגיש שזה לא יסתיים עד שכולם בבית. ועדיין, זה שכמעט כולם חזרו - זה לא נתפס. זה ניצחון אדיר באספקט של החטופים. אזכיר שבתחילת המלחמה היו שמועות שהרמטכ״ל הרצי הלוי - במסגרת רוח הנכאים הקבועה שלו - אמר שלהערכתו אף אחד לא יחזור. אין ספק שמטרת המלחמה הזאת הושגה, ובענק.

אבל מבחינת הניצחון הצבאי, שמוכרים לנו שהוא הושג - פה אני ״יִרְאָה׳. זאת איזושהי אופוריה. העם נמצא בשיכרון. כולם נרגעו אחרי שהחטופים חזרו, ונפלטה אנחת רווחה ענקית. זה הכי נפלא, אבל אותי מדאיג - מה קורה מאחורי הקלעים בזמן אנחת הרווחה הזאת? אילו הסכמים נחתמו ונחתמים? אילו מחירים אנחנו נגלה שאנחנו משלמים עבור ׳סיום המלחמה׳ הזה? הנושא של רצועת עזה והעתיד שלה; הנושא של הנוכחות הצבאית הרב־לאומית כאן, ובפרט האמריקאית; הנושא של מדינה פלשתינאית ומה זה אומר; מועצת הביטחון של האו״ם שהוציאה הצהרה מאוד בעייתית לישראל השבוע; בכל זה הולכים ונפרשים לעינינו המחירים של הסיום ״המופלא״ של המלחמה הזה, ויש כאן מקום לחשש גדול...

אז דווקא כשהאיום כביכול חלף, אני מרגישה יראה גדולה וזה הזמן שבו הייתי רוצה לשמוע מה׳ ״אל תירא״.

התוכנית להשמדת ישראל וקדושי הנובה

אנחנו צריכים להיערך לפרק הבא בעלילה, אבל אם נחזור לפרק הקודם - לא חשבנו שיש תוכנית להשמדת ישראל בתוך שבוע. והאמת שהייתה תוכנית איראנית ״מצוינת״ שנבנתה במשך עשרות שנים, עם המון גורמים, שחקנים וכסף. הכול היה מוכן והכול התהפך. במובן הזה, באמת, אפשר לשאוב כוח. אם ה׳ הביא אותנו עד לכאן, הסיפור הזה לא יכול להיעצר כאן.

יחד עם האסון הנוראי והקיצוני שהיה לנו בשמחה תורה, הייתה לנו גם ישועה ענקית. שמעתי מאחד החברים חלוקה טובה, משעשעת - כל הזוועות והאסונות קרו ב־7.10. כל הישועות וההצלות של אותו יום - קרו בשמחת תורה...

בשמחת תורה, תוכנית ההשמדה של איראן - היו לא תהיה - התפוצצה להם בידיים. החמאס הקריסו את הכול. ובתוך כך, גם המעורבות של אבינתן ספציפית ויתר החוגגים במסיבת הנובה: המחבלים ימ״ש התכוונו להגיע עמוק הרבה יותר לשטח המדינה. השוטרים שלנו תפסו נוחבות עם מפות של אשקלון ותל אביב בכיסים. הם בכלל לא ידעו על קיומה של מסיבת הנובה. יצר ההתעללות והאכזריות שלהם והטבח המחריד בנובה עיכב אותם בשעות קריטיות, שבהן הגיעו אלפי יהודים גיבורים להציל את המצב. באותו זמן, גם ראשי מערכת הביטחון שלנו יכלו לקום מהמיטה

ולהחליט שהגיע הזמן לחשוב מה קורה עם המדינה. בסופו של דבר הגיעו מספיק כוחות כדי להדוף את הפשיטה הזאת.

מה המרחק מהנובה לתל אביב? בערך שעה נסיעה.

מוקדם בבוקר בחג, כשאנשים לא נוסעים לעבודה - בשנייה אתה טס את כל הכבישים האלה. הצעירים במסיבת הנובה הם קדושי עליון. במותם ובסבלם הם הצילו המון יהודים.

התוכנית הזאת נכשלה גם בגלל שחמאס יצאו לדרך לבד - בלי החיזבאללה ובלי כל הפרוקסים האחרים - וגם בגלל שהתוכנית שלהם לבדם נכשלה, ביחס למה שהם עצמם תכננו. זאת עוד שליחות שהיו שותפים בה אבינתן וכל החברים בנובה.

כמובן, אף אחד מהם לא ידע על כך ולא בחר בזה באופן מודע. אבל ברמה הנשמתית, כל נשמה מכירה את מסלול חייה לפני שהיא יורדת לגוף, לגלגול הזה על כדור הארץ. היא רואה את כל העתיד לקרות לה, ויורדת לכאן על מנת כן. היא בוחרת בזה. בפנימיות, אלו נשמות הכי ענקיות.

קפסולה משולשת של אמונה

דיצה, את אישה של ספר, של לימוד ושל הוראה. מעניין אותי אם היה איזשהו פסוק, דיבור או תובנה, שהחזיקו אותך בתקופה הזאת, שהיית חוזרת אליהם כל הזמן.

דיברתי על זה הרבה פעמים. זה צירוף של שלוש אמירות שביחד יצרו קפסולה של כוח.

האמירה הראשונה היא המילים שהבת שלי אמרה לי ברגע הראשון, "אבינתן לא בידיים של חמאס, אבינתן בידיים של ה'".

אחר כך, בימים הראשונים, ממש הרגשתי שאני חייבת אבא. לצערי הרב, האבא האישי שלי נפטר לפני הרבה שנים. מצאתי את עצמי דופקת על הדלת של הרב יצחק גינזבורג שליט"א, האבא הרוחני שלי. בלי לתאם מראש, אפילו בלי להודיע, פשוט דפקתי - ואכן הוא לא היה בבית. חיכיתי לו משבע בערב עד בערך אחת עשרה בלילה, כשהוא חזר, חלש מאוד אחרי טיפול רפואי לא פשוט, בכל זאת, בחסדו, הוא קיבל אותנו והקשיב והקשיב והקשיב... כשסיימתי לדבר הוא שתק ושתק ושתק... ובסוף הוא אמר, מאוד בלחש - גם כי הוא תמיד מדבר בקול שקט, וגם כי הוא היה מאוד חלש - "ה'. יכול. הכול". והלב שלי, שהיה באותו הזמן קרוע על השולחן ופתוח לגמרי, קלט את המילים האלה שנפלו היישר לתוכו, סגר עליהן ותפס אותן חזק חזק.

מאז זה נשאר נצור בליבי, ובכל פעם שהמצב נהיה מייאש, והיה נראה שהמלחמה גוועת והחטופים תקועים ללא מוצא, בכל פעם שנידון הסכם חלקי והשם של אבינתן בכלל לא היה על השולחן כמועמד לשחרור - כי הוא לא 'הומניטרי', הוא לא אישה וילדים, בכל פעם היו פילוחים כאלה ואחרים שתמיד השאירו את אבינתן בחוץ - בכל פעם שהייתה כלפינו עוינות, מביידן או ממקומות אחרים, בכל פעם שבדרך הטבע לא היה סיכוי שאבינתן יחזור - נאחזתי בזה ש'ה' יכול הכול'. אבינתן שם בהשגחה פרטית, והוא יהיה בבית בדיוק

התפללתי בשמו של אבינתן. כאילו הכנסתי את עצמי למקום שלו. ראיתי את עצמי בתוך המנהרה, מסביבי אנשים ששונאים אותי, אני שרויה בחושך, ברעב, בבדידות... ומשם לחשתי "ממעמקים קראתיך ה'"

ברגע שהוא צריך להיות בבית. זה לא תלוי בכלום. בשום גורם חיצוני. יש לה' אינספור דרכים להביא אותו.

אני מודה שמפעם לפעם הייתי נותנת לה' כל מיני רעיונות ותרחישים איך אפשר לעשות את זה... למשל, לעשות רעידת אדמה כך שכל המנהרות יקרסו ואבינתן יוכל לברוח. או שהוא יתיידד עם השובים שלו, ובסוף אחד מהם יבריח אותו החוצה... ועוד ועוד. בסוף ה' כנראה לא השתמש בשום רעיון שלי. זה קרה בצורה הכי מפתיעה. אין שום היגיון בכך שהימ"ש ימסרו את כל היהלומים שלהם בבת אחת, בלי לקבל שום תמורה. לא ברור בכלל איך זה קרה, זה נס גלוי.

בכל מקרה, הזכרתי לעצמי בימים הכי חשוכים האלה שה' יכול הכול, גם כשהמצב כל כך מייאש.

ירידה צורך עלייה

בסוף אותה שיחה הרב גינזבורג אמר עוד משפט, שרק צדיק יכול לומר אותו. מבחינתי, פסגת הכיסופים שלי וכל מה שייחלתי לו, היה שאבינתן יחזור הביתה בריא וחזק ושמח ומנצח, כמו שהיה לפני שנחטף. אבל במבט של צדיק, אם אנחנו אומרים שכל מה שקורה זה ה', אז האם יעלה על הדעת לומר שהוא העביר אותנו מסלול כל כך כואב וכל כך מייסר רק בשביל לחזור בחזרה לנקודת ההתחלה? לחזור למקום שכבר ממילא היינו בו לפני שהכל קרה?? - מה עשינו בזה? לומר כך, זה חלילה לומר שה' הוא אכזרי. שהכל חסר תכלית.

לכן המשפט האחרון שהרב גינזבורג אמר בסוף השיחה הוא: "ותהיה הירידה לצורך עלייה גדולה". זה העיף לי את המוח. זה פתח את האופק לכיוון חדש לגמרי: לא רק שאנחנו מחכים שהצרה הזאת תיגמר ונוכל לנשום לרווחה, אלא יש לזה מטרה גבוהה, יש לזה תכלית; אנחנו נעלה גבוה גבוה מתוך הסיפור הזה ביחס לאיפה שהיינו קודם. גם אבינתן באופן אישי וגם כל עם ישראל והעולם כולו.

דיצה, סליחה שאני מצנן את ההתלהבות, אבל את הרעיון הזה גם את היית יודעת להגיד, אם מישהו היה שואל אותך. זה שהרב גינזבורג הוא צדיק גדול, זה ברור. אבל הנה את אומרת שזה "משפט שרק אדם צדיק יכול להגיד". למה? מה היה שם בעצם?

כשאדם בניסיון, דבר ראשון לוקחים ממנו את כל המוחין. מה נשאר לו? רק מה שממש עצמי לו, מה שהצליח לקנות בתוך הנפש עד היסוד הכי עצמי שבו. רק את זה הוא זוכר. כל מה שהיה רק בגדר של 'ידיעות', 'מחשבות' ו'תובנות' - נעלם כלא היה. אני כאמא, בתוך המצב הכי חשוך והכי נוראי, רוצה רק לקבל אותו ולחבק אותו מחדש. אני פשוט לא זוכרת את המקומות האחרים. אחר כך במשך שנתיים יש זמן לקרוא, לדבר, להגיע לתובנות... אבל באותם הרגעים הראשוניים זה לא היה אצלי. וזה היה מדהים, לקבל מחדש את המוחין, מהרב. לכן אני אומרת לך שזה "העיף לי את המוח" לשמוע את זה מהרב יצחק.

כך זה נהיה קפסולה של משפטים שמחזקים אותי: "אבינתן בידיים של ה'"; "ה' יכול הכול"; "ותהיה הירידה לצורך עלייה גדולה". שלושת המשפטים האלה ביחד ארזו לי את האמונה והכוח לכל רגעי המשבר.

חצי שעת תודה

ראיתי את כל הכתבות עלייך, ובכולן את מתארת איך את קמה בבוקר ומתפללת לכיוון עזה. רציתי לשאול אם היה לך סדר תפילה מיוחד משלך, או שהתפללת שחרית רגילה, של כל אדם? אני שואל כי אם היה לך סדר תפילה משלך, הסדר הזה מבטא את תמצית האמונה שרצית להאמין, את תמצית התפיסה שלך, במקום הכי אישי.

היה לי 'סדר בוקר' שמבחינתי כולו תפילה, אבל סוגים שונים של תפילה. להתעורר בבוקר, תמיד התחיל בלבכות. זה הדבר הראשון שעשיתי בבוקר. הרבה פעמים זה היה לבכות עם דמעות, ולפעמים בלי דמעות. בכל בוקר, במעבר בין השינה לערות, זה לפגוש את החדשות שאבינתן נחטף. זה כמו להדליק את המחשב הפנימי, ולראות את זה על המסך. זה כאילו שכל בוקר מחדש הוא נחטף. כך נפתח כל יום.

אחרי זה, לומר "מודה אני", וסדר ברכות השחר, ואז כוס קפה. בחוץ, בין הפרחים.

שם, מתחת כיפת השמים, עם הכוס החמה ביד, הדבר הראשון הוא 'סדר תודות'. לאורך שנים זו ההתחלה של היום שלי. אין לי רשימה, אלא בכל יום אני מוצאת על מה אני רוצה להודות. יש דברים שאני מרגישה צורך להודות עליהם בכל יום: על הילדים שלי, על זה שהם בריאים ושלמים, על הפרחים היפים, על השמים הכחולים, על החברים והאהבה...

על התורה ועל הצדיקים, ועוד ועוד. ויש דברים שמתחדשים, לפי צורך פנימי; זאת לא רשימה, אלא הודיה אמיתית, בכל בוקר מחדש. זה לוקח לי זמן, וזאת ההתחלה.

אחר כך יש סדר של צדקה. אני נותנת צדקה לזכות דברים שונים. כמובן, בין היתר, לזכותו של אבינתן. ואחר כך תהילים. חלקם מתוך תהילים קבוצתיים, וחלקם תהילים אישיים, כמובן גם כן לזכות אבינתן. ורק אחר כך תפילת שחרית. ורגע לפני, הייתי עומדת בדשא ומדברת עם אבינתן.

גם בתפילת שחרית יש תוספות. שאלתי את הרב אם זה מותר ולא נחשב הפסק, והוא התיר לי להוסיף בין "ישתבח" לבין ברכות קריאת שמע – בין עולם היצירה לעולם הבריאה – את הפרק שאנחנו אומרים בעשרת ימי תשובה, "שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'".

כשאמרתי אותו, ועוד פרקי תהילים, לא התפללתי כמו אמא שמתפללת על הבן שלה, שכביכול אני מסתכלת על אבינתן ומתפללת לה'; אלא התפללתי בשמו של אבינתן. כאילו הכנסתי את עצמי למקום שלו. ראיתי את עצמי בתוך המנהרה, מסביבי אנשים ששונאים אותי, אני שרויה בחושך, ברעב, בבדידות... ומשם לחשתי "ממעמקים קראתיך ה'", "ה' שמעה בקולי". נתתי לאבינתן את הפה שלי, את המילים שלי והמחשבות שלי, והתפללתי מתוכו את הפרק הזה, מדי יום.

ויש עוד קטע שהוספתי בתפילה. בסוף שמונה עשרה יש פסוק שאומרים כדי להינצל מחיבוט הקבר, עם האות הראשונה והאחרונה של השם הפרטי שלנו. אני אמרתי את הפסוק שלי, וגם את הפסוק של אבינתן. אמרתי לעצמי: הוא במקום שכל כך דומה לקבר – שלפחות יינצל מחיבוט הקבר, שלא יכו אותו. אספתי את כל הפסוקים שמתחילים באלף ומסתיימים בנון, ובחרתי בפסוק "אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון", ואמרתי את זה כל יום.



ה' החזיק אותי

זה מאוד מרגש, אבל אם אני מחזיר שוב את הספקן לראיון שלנו – נראה לי שזאת הייתה שגרת הבוקר שלך מאז ומעולם.

אני בעצם בא עם תזה – ואולי תוכלי לחזק או להפריך אותה – אדם מגיע עם אמונה. האמונה שלו לא מתחילה ממה שקורה לו. האמונה שלו באה לעזור לו, ואולי להקשות עליו, לעבור את מה שקורה לו. מה שאני רוצה לומר זה שאת היית מאמינה חזקה מאוד גם לפני כן, ואת עברת את זה עם החוסן הזה. אז מדובר פה בעצם בעבודה שלך, ואשרי חילך.

כשאת מספרת שבאים אלייך אחרי הרצאות ושואלים אותך: "דיצה, איך את עדיין מאמינה?" היה ברור לי שמבחינתך השאלה לא מתחילה. הכוח שלך וחוסן האמונה הזאת לא מתחילים או נגמרים עם האירוע הזה, אלא כמו שאמרת, כל החיים הם הקשר עם הקב"ה. מה שאנחנו מדברים עליו – האסון הזה – הוא 'רק' רגע מכונן בתוכו. זה כמו ניסיון העקדה – אברהם הרי חי גם לפני העקדה וחי גם אחריה, העקדה הייתה רק שיא. שיא שלילי אולי, או שיא של מתח, או שיא של התעלות – בתוך הקשר. במובן הזה, את בנית את עצמך לקראת הניסיון ועמדת בו.

זה נכון, או שאני מעצבן אותך עם האמירה הזאת?

קודם כל כן, אתה מעצבן... אבל בכל זאת אנסה להתייחס. התשובה לשאלה הזאת היא רחבה מאוד.

כמו שאמרתי לך, מבחינתי החיים שלי הם הקשר עם ה'. לכן כל הזמן הייתי בשיח הזה. היה ברור לי שכל מה שקורה – נכנס בשיח הזה. זו הנקודה הראשונה.

הנקודה השנייה היא שבינינו, זו לא רק האמונה שממילא הייתה לי קודם לכן, אלא ה' החזיק אותי. ה' יתברך ריחם עלי ולא נתן לי ליפול מהאמונה.

וואו! מה שאת אומרת כאן בעצם הופך את כל הריאיון על פיו. כלומר, אם אני בא לשאול אותך: איך עשית את זה? איך החזקת באמונה במצב הבלתי אפשרי הזה? את אומרת לי: ה' עשה את זה! לא אני עשיתי את זה, אלא ה' החזיק אותי. ה' החזיק לי את האמונה בתוך הדבר הזה. אין איזושהי נוסחת קסם שאני יכולה לתת לכם.

נכון, זה בדיוק כך, וכך אני גם מבינה את הלימוד שהבעש"ט מלמד אותנו. ה' החזיק אותי ממשיכה להאמין.

בכל זאת אגיד כמה דברים, שאולי יתחברו לאיזו "נוסחת קסם" שביקשת:

בגמרא נאמר ש"הכול בידי שמים חוץ מיראת שמים". הפשט הוא שבאמת ה' קובע לך הכול בחיים, ואילו יראת שמים היא הבחירה הפרטית, החופשית, שלך. אבל בחסידות שמעתי הסבר הפוך לזה, בשם האדמו"ר מגור, בעל 'חידושי הרי"ם'. הוא אומר ש"השמים" זה לא ה', אלא זה כמו בית דין שיושב בשמים וכל דבר שאתה מבקש הם בוחנים: מגיע לו או לא מגיע לו? ניתן לו או לא ניתן לו? אז כל הבקשות שאנחנו מבקשים הן בידי "שמים", בידי אותו בית דין קשוח. אבל לגבי יראת שמים, המצב אחר. את הבקשה הזאת אסור לבית הדין, ל"שמים", לבדוק. אם אתה מבקש, מיד ה' נותן לך, מידו הרחבה והמלאה והגדושה. אז הקטע הוא לבקש את היראת שמים. ביקשת – קיבלת.

זה הכי חזק בעולם. ברגע שאתה שם ב'וויז' שלך שזה היעד: אתה רוצה להיות ביראת שמים, אתה רוצה להיות באמונה, אתה רוצה לעבוד את ה' – אז אתה מקבל. ה' כבר יעשה לך את המסלול לשם.

נסו את זה.

> "ה', אני רוצה לומר לך תודה. באתי לכאן כדי להיפגש ולומר לך תודה, וזה לא יוצא לי. אני לא מסוגלת אפילו לומר לך שאני רוצה לומר לך תודה. אבל תשמע את המחשבה שלי, ותראה שאני יושבת פה ולא זזה, ומחכה לומר תודה"

דיכוטומיה ואמונה

והדבר האחרון שאני יכולה לענות על השאלה שלך, הוא כבר ברזולוציה גבוהה יותר: אמונה היא לא דיכוטומית, היא לא "כן" או "לא" אלא רצף ארוך, הכי מורכב שיש.

היה לי ברור באופן חד משמעי שהכול ה'. אני לא אוהבת כל מיני הסברים של 'הסתר פנים', או שאלות בנוסח "איפה אלוקים היה בשואה?". 7.10 הוא הפנים שבהן ה' בחר להתגלות אלינו באותו יום נורא. הוא בעצמו לקח את אבינתן, והוא בעצמו יחזיר אותו. זה היה לי כל כך פשוט, כמו שפשוט לי שאני נושמת או פשוטה לי השמש בצוהריים. באמת, באותה הרמה.

הניסיון והאתגר – ושם היו גם נפילות לא פשוטות – היא באמונה של הטוב. לא רק שהכל ה', אלא להאמין ולהרגיש שבאמת הכול טוב, שה' אוהב אותנו, אוהב את אבינתן ועושה

את הכול לטובה, גם ברמה הכי אישית. שם הייתה מלחמה. שם היה הקושי וגם הנפילות.

בזמני הנפילות היה לי מאוד קשה עם ה׳. כשבאתי בבוקר לומר ׳תודה׳, הייתי לפעמים יושבת זמן ארוך עד שהייתי מצליחה להוציא איזושהי ׳תודה׳ רפה מהפה. לפעמים יכולתי לשבת עשרים דקות ברצף ולהוציא מילה מהפה. הייתי יושבת וכאילו מתעקשת, ואומרת – לפעמים לא במילים אלא רק בלב – ״ה׳, אני רוצה לומר לך תודה. באתי לכאן כדי להיפגש ולומר לך תודה, וזה לא יוצא לי. אני לא מסוגלת אפילו לומר לך שאני רוצה לומר לך תודה. אבל תשמע את המחשבה שלי, ותראה שאני יושבת פה ולא זזה, ומחכה לומר תודה״.

ככה עושים לחברים?

היו זמנים במשך השנתיים שהייתה לי כל כך הרבה אכזבה והיה לי כל כך הרבה עלבון – ככה עושים לחברים?

זה כאב נורא. ככל שעבר הזמן זה נהיה עוד יותר מייאש. היו זמנים, ולפעמים ימים רצופים, שבהם לא הייתי מסוגלת לפתוח את הפה ולומר תודה.

כשהכול הסתיים בסוף, בצורה הכי טובה – התודה היא כל כך עצומה, והיא מְלֵאָה אצלי בתחושה של בושה: ״לך ה׳ הצדקה ולנו בושת הפנים״ – היום, כשקיבלתי את הנס בצורה הכי מושלמת, אני ממש מתביישת על אותם הרגעים שבהם הרגשתי נטושה, שהרגשתי שאתה לא מקשיב או שלא איכפת לך... אני עוד עושה על זה תשובה.

אני לא רואה בזה כישלון בכלל. זו המשמעות של ׳מזמור שיר ליום השבת׳, כשדוד אומר ״מאוד עמקו מחשבותיך, איש בער לא ידע״. הוא משבח את הבושה הזו כחוויה שמחזיקה את גדולת ה׳. כשהייתי ׳בער׳ לא הבנתי ׳מה עמקו מחשבותיך׳. הוא מתפרץ באושר כשהוא מבין את עומק המחשבה, בשונה ממצבו הראשון. זה שיא החוויה הדתית: כשאדם היה בחושך גדול ואז הוא מבין שהייתה פה עלייה גדולה.

בסדר, הייתי בער. אני עדיין בער. אבל צריך להיות ״בהמות הייתי עמך״. להיות נאמן וסומך. כמו בהמה למעליותא, בקטע טוב.

אספר לך: פעם אחת, אחרי המון זמן שהכל היה תקוע ומייאש, ממש התפרצתי בצעקות מול ה׳, בצורה קשה. מזעזעת. מיד אחר כך הרגשתי שמצד אחד – הייתי חייבת לשחרר ולומר את זה, שזה לא היה יכול להישאר באיפוק ובנימוס, ומצד שני – איך אני מעיזה?? למה מי אני שככה אתבטא מול ה׳... הרגשתי הקלה, אבל עם זה אשמה ובושה נוראיות.

הלכתי לדבר עם הרב של שילה, המקסים, בערב שבת, בתוך כל הלחץ והעומס. הוא הקדיש לזה זמן בחסדו, כמו הלל הזקן שבא אליו אותו ברנש לדבר בערב שבת על כל הכפירות שלו. הוא הרגיע אותי.

כשזה מגיע למקומות מאוד קשים, זה כמו – להבדיל כמובן – לצעוק על בן זוג, ממש להשתלח. זה בהחלט לא יפה ולא רצוי, אבל מצד שני, זה עדיין אומר שאני צועקת עליו. זה לא שאני משליכה אותו, שאני לא סופרת אותו ומצדי הוא לא קיים ואני לבד.

באמת בין בני זוג, השלב הכי גרוע הוא כשהם כבר לא צועקים, כשהם אדישים אחד כלפי השני. כשזה נגמר.

בדיוק. ובאמונה, להיות אדיש זה לומר: ״אתה לא קיים״, ״אתה לא קיים מבחינתי״. יש את העולם שאני רואה ואין מעבר לו. זה נגמר בינינו.

ה׳ ירחם. זה למות.

לא תקבל תשובות, תקבל קשר

מי שלומד בספר איוב – הספר האהוב עליי בתנ״ך – רואה שהוא אומר לקב״ה דברים מאוד קשים; למשל: ״תרשיעני למען תצדק״, אתה גם בעל הדין שאני תובע, וגם השופט שיכריע אם אני צודק או טועה, וגם התליין שיעניש אותי כשיוכח כמובן שטעיתי, וכביכול ׳אתה מוכן להרשיע אותי רק כדי לצאת צודק בדין׳. מצד שני, אי אפשר שלא לראות בכל הטחת הדברים הזאת את התחינה העזה לקרבה ואת האכזבה, את האהבה היוקדת ואת הפגיעות. זה הכול ביטויים של קשר עמוק.

בליקוטי מוהר״ן רבי נחמן אומר שתפילה היא מלשון ״פלילים״, שאנחנו כמו עורכי דין ומביאים טענות לקב״ה, כמו קרב, קרב משפטי. אז כשזה בדציבלים נמוכים זה כמו קרב משפטי, כמו ״כדאי לך לעשות ככה וככה כי אז יקרה כך וכך...״, אבל כשזה עולה לטונים גבוהים, ברור שזה ייראה כמו שתיארת.

במהלך השנים האלה התחלתי גם כן ללמוד את ספר איוב. נסעתי לארצות הברית, במשלחת שהייתה ממש טובה וחשובה בעיניי, שכללה גם את נושא החטופים וגם את נושא הריבונות, בפגישות עם אנשים רמי מעלה וכוח.

ברגע שהגעתי לארצות הברית, מיד אחרי שיצאנו מביקור בציון של הרבי מלובביץ׳ והגעתי למלון – נהייתי חולה. חטפתי מחלה קשה, ה׳ ירחם. היה ברור שלא אוכל לתפקד במשלחת. חזרתי הביתה.

הרגשתי אז כמו איוב. זה מה שה׳ עשה לאיוב: בהתחלה לקח לו את הבנים והרכוש והכול, וכשזה לא הספיק – הוא פגע לו גם בגוף. הרגשתי כמו סטירת לחי מצלצלת של ה׳.

חזרתי הביתה והתחלתי ללמוד את ספר איוב. נפעמתי מהכנות, העקשנות והתעוזה של איוב. בסופו של דבר ה׳ לא נתן לו שום תשובה. הוא לא הסביר לו שום דבר ממה שהוא עשה, והוא גם אמר לו: אתה לעולם לא תקבל תשובה. ״איפה היית ביוסדי ארץ?״. אבל הוא התגלה אליו, הוא נתן לו קשר. איוב לא קיבל הסברים. איוב קיבל חיבור. קשר. וזה שווה את הכל. ״לְשֵׁמַע אֹזֶן שָׁמַעְתִּיךָ וְעַתָּה עֵינִי רָאָתְךָ. עַל כֵּן אֶמְאַס וְנִחַמְתִּי עַל עָפָר וָאֵפֶר״.

לדעתי, איוב זכה לזה בזכות כך שהוא לא ויתר על הקשר. בזכות זה שהוא צעק והתעקש, ולא הסכים לקבל כל מיני נוסחאות של ״צדיק וטוב לו״ ו״רשע ורע לו״ והסברים מפותלים שכל החברים המלומדים שלו נתנו לו. שלושת רעי איוב היו שם בקטע תיאולוגי ופילוסופי – אבל הוא אמר להם: ״אני לא שם, אני רוצה קשר עם ה׳! הוא חבר שלי, וככה לא מתנהגים עם חברים!״ והוא התעקש על זה עד שה׳ התגלה אליו. זה מקום שבאמת נתן לי כוח.

הייתי גם מאוד קשורה לסיפורים של יעקב ויוסף בימים האלה. אנחנו רגילים לקרוא את הסיפור הזה בתוך שתיים־שלוש פרשות שבוע; מדפדפים שבועיים־שלושה אל הסוף הטוב, והכל מסתדר. אבל באמת, **עבור יעקב, זה סיוט שנמשך עשרים ושתיים שנה!** הבן האהוב שלו, הבן היקר שלו נעלם, ולא היה לו אפילו קצה חוט. איפה הוא? מה קורה איתו? מה מצבו? מה עושים לו? מתי הוא יחזור, והאם הוא יחזור? כלום! עשרים ושתיים שנה – איזה נצח אין קץ זה!

קראתי הרבה את הפסוקים של יעקב, ואני אתן לך דוגמה ממשהו שנתן לי כוח. כשסיפרו לו סוף סוף שיוסף חי, כתוב ״ותחי רוח יעקב אביהם״. רש״י מביא שהשכינה נסתלקה ממנו והנבואה נסתלקה ממנו כל השנים האלה, בגלל שהוא היה עצוב, ו״אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה״. זה פתאום אומר לך שלמרות שאנחנו דורשים תמיד את הפסוק ״תחת אשר לא עבדת את ה׳ אלוקיך בשמחה ובטוב לבב...״ לפי



דרשת האר״י הקדוש, בכל זאת אפילו יעקב אבינו, ה״בחור שבאבות״, היה במצב עצוב כזה.

כן, ובמקרה של יעקב הייתה לו גם תחושת בטן שזה לא נגמר. כי הרי אמרו לו, ״הוא מת, הנה תראה, מצאנו את הכותונת״. אבל יעקב אמר לעצמו: יכול להיות שהוא ניצל... האהבה שלנו יותר גדולה מההיגיון שלנו. היא יותר גדולה מהריאליה, וברוך ה׳ שזה ככה.

הסיפור מבחינתי הוא ש״נסתלקה ממנו שכינה״, כי הוא לא היה בשמחה. זה נתן לי הרבה לגיטימציה לכל המקומות הקשים של הבכי והלב השבור: אם ליעקב מותר להיות בעצבות, אז בוודאי שגם לי. לא מומלץ, אבל מובן.

באיזשהו מובן כל הדברים קשורים אחד לשני. אנחנו לא אומרים ליעקב: בוא תהיה בשמחה כדי שתתנבא. הוא הרי לא יכול להיות בשמחה, כי הוא לא מצא את יוסף. והוא גם לא יכול להשלים עם זה שהוא מת, כי הוא לא מת. כך שכל הדברים קשורים.

עם הנצח לא מפחד להגיע ליעד

רציתי להגיד לך משהו אחר, וזה כבר ממסגר את דברייך בתור ״נבואה שנצרכה לדורות״. דיברת קודם על הפער שבין הניצחון של אבינתן, שהוא ניצחון מוחלט שאינו מוטל בספק, לבין הניצחון של העם שהוא עוד לא ברור, שעליו אמרת ״אל תירא ישראל״, כי בעצם צריכים עכשיו מאוד לירא ולהיות זהירים.

רואים שהרבה נביאים נתנו נבואה שאנשים לא הקשיבו להם והדבר נגמר בצורה גרועה. אבל הנבואה שלהם כן נכתבה, והיא התוותה את הדרך לדורות הבאים, והראתה איך המציאות כן אמורה להיראות. אז גם אם את קצת מקדימה את עם ישראל, ובוודאי את המנהיגים שלו, לגבי איך עם ישראל צריך להיראות ומה הם העקרונות שאסור להתפשר עליהם - יהיו הדברים כ׳נבואה שנצרכה לדורות׳.

עם ישראל ניצח. אבל מדינת ישראל - לא ברור מה היא עושה. עם ישראל הולך ומתרומם, הולך ומתקדם לקראת הגאולה, אבל מדינת ישראל מסתבכת, הולכת במעגלים ולא מתקדמת ישר אל הגאולה. כל הזמן מסתבכת בנפילות ובבירורים שמאריכים את הדרך מאוד.

לאורך כל המלחמה הזאת שרו הרבה פעמים את השיר ״עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה״. השיר הזה כבר עבר זמנו... אני חושבת שהגיע הזמן שעם ישראל לא יפחד מלהגיע ליעד. התאהבנו בדרך, בלהיות בדרך ״אל״ היעד, להיות תמיד ״עדיין לא״... אבל להיות בדרך זה מאד נוח, זה מסיר מאיתנו את האחריות. אנחנו צריכים להחליט שאנחנו בוחרים לסיים ולהגיע ליעד עכשיו, עם כל העוצמה ובלי להתבלבל. לא לפחד מבית המקדש. לא לפחד ממשיח.

אני חושבת שלכל אחד מאיתנו יש בתוכו פחד גדול מהמשיח. כל אחד יכול לנסח את זה איך שהוא רוצה. זה יכול להיות משהו בסגנון, ״לא יהיה לי מקום אז. אחד כמוני בוודאי יימחק. יהיו החשובים, הצדיקים, שהם יהיו במרכז, אבל אחד כמוני - לא יספרו אותו״. יש כל מיני פחדים. אבל צריכים להפסיק לפחד ממשיח. משיח טוב לכולם.

כשאבינתן חזר, הייתה בעיני טעימה מהגאולה. אחר כך שמעתי את זה מעוד המון אנשים. למשל, אנשים חיכו שעות בצמתים לשמוח איתו בחזרתו. לא התעצבנו ולא רבו, נתנו מים זה לזה ועזרו עם הילדים הקטנים - שעות, בלי שום מרמור. בלי קנאה, בלי תחרות. בצורה שלמה, כל אחד הרגיש שהוא במקום הכי מדויק שלו. כל אחד הרגיש שייך, הרגיש חלק. זאת טעימה מימות המשיח. אני אומרת את זה בהקשר של הפחד שדיברתי עליו קודם: כשהמשיח מגיע, אף אחד לא מרגיש שהוא מחוץ לסיפור.

זה מזכיר לי - הרבה אנשים אמרו לי שהחטופים הייתה כמו לידה. עוד לפני שאבינתן חזר, הרבה נשים אמרו לי: ״אני מקווה שלא תכעסי עליי, אבל אני מרגישה שהוא כמו בן שלי. תליתי את התמונה שלו, אני מדליקה בשבילו נר כל יום, מתפללת כל כך עליו...״. יש לו הרבה אימהות כאלה. אמרתי להן: אדרבה, במצבו הנורא, אני מאוד שמחה בכל האימהות שיש לו.

כשהוא חזר, שמעתי המון את הדיבור וההרגשה ש׳זה כמו לידה׳. ואמרתי: נכון. לידה היא הנס הכי גדול שאנחנו מכירים, ואף על פי כן ברוך ה׳ אנחנו כבר יולדים אלפי שנים. מה שקרה הפעם הרבה יותר דומה בעיניי לתחיית המתים. החטופים היו ממש בקבר, מתחת לאדמה, קבורים שנתיים בגיהינום בשאול תחתיות, במקום שאי אפשר היה להעלות על הדעת איך יחזרו משם. והנה הם חזרו, כולם, על הרגליים ומחייכים. מה שקרה זה תחיית המתים כפשוטו. ה׳ עשה לנו תחיית המתים לעשרים אנשים, בפעם הזאת. הוא הראה לנו שהוא יודע לעשות את זה. שהוא יכול. ״טועמיה חיים זכו״. ובקרוב ממש הוא יעשה את זה בגדול, בהכי גדול. כל הנופלים הקדושים, לכל דורותיהם, כל אהובינו ויקירנו - ״קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הֵנָּה״, תכף ומיד ממש. ■

hauser110@gmail.com

עדה האוזר

מטפלת רגשית ומנחת
סדנאות חסידות

שב למקומו

״אָמַר לָהֶם יוֹסֵף לַמָּקוֹם שֶׁגִּנַּבְתּוּנִי שָׁם תַּחֲזִירוּנִי, הֲלוֹא אַחֵיךָ רֹעִים בִּשְׁכֶם, כֵּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם.״ (בראשית רבה)

יוסף מבקש שכשיגיע היום ועם ישראל ישוב לאדמתו, שישיבו גם אותו למקומו. יעקב שלח את יוסף לשכם לחפש את אחיו, ולבסוף לשכם מביאים אותו בני ישראל לקבורה. משכם התחיל יוסף לתעות בדרך, כבר משכם הוא התחיל לא להיות על מקומו, ולבסוף אחרי שנים, חזר לשכם, אל מקומו. שם נסגר המעגל.

הבקשה של יוסף להעלות את עצמותיו, היא בעצם בקשה מעם ישראל להיות שותפים בהשבתו אל מקומו. זה התפקיד של עם ישראל לעזור לו לשוב למקומו, כי בכך הם מתקנים את חטאם. בכך הם משיבים גם את עצמם למקומם הנכון בנפש, למקום של מנוחה. העלאת עצמות יוסף לא רק משיבה מנוחה לנפשו, אלא גם לנפשם. גם עבורם זוהי סגירת מעגל.

על הפסוק מספר שמות המתאר את משה רבינו המעלה את עצמות יוסף: ״וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ כִּי הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל״, שואלים חז״ל למה נאמר פעמיים לשון שבועה: ״הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ״? אלא שהיתה כאן שבועה משני הצדדים, מהצד של יוסף אל אחיו, ומצד האחים אל יוסף, ״הוּא נִשְׁבַּע לָהֶם שֶׁאֵין בְּלִבּוֹ עֲלֵיהֶם, וְהֵם נִשְׁבָּעִים לוֹ שֶׁאֵין בְּלִבָּם עָלָיו.״ (שמות רבה)

ספר בראשית, אחרי כל המריבות והטלטלות, מסתיים בהשבת כל דבר למקומו. לאחים יש מנוחה מהחטא, ליוסף יש מנוחה מהטלטול. בני ישראל נשבעים ליוסף להשיבו למקומו, ובכך הם משיבים לעצמם את מקומם. מרגש שבסופו של דבר, ספר בראשית מסתיים בכך שהכל שב למקומו.

השבוע, בעשרה בטבת, היה היארצייט של ר׳ נתן, תלמידו הנאמן של ר׳ נחמן. ר׳ נתן דבק ברבו ובתורתו, כי הרגיש שההתקשרות אליו מביאה אותו אל מקומו, משיבה לו מקום מנוחה בנפשו.

ר׳ נתן מתאר את ימי נערותו כתקופה ארוכה בחייו שלא מצא מרגוע לנפשו בעבודת ה׳. הוא אמנם למד והתפלל, אבל לא הרגיש חיות וחיבור אמיתי פנימי. הוא חיפש מישהו שיעזור לו וידריך אותו, והחיפושים בכל התקופה הזו היו קשים ומעייפים מאד עבורו.

פעם אחת אחרי אירוע שגרם לו להרגיש את עומק הכאב על מה שחסר לו, הוא הגיע לבית הכנסת. שם הוא בכה ובכה עד שנרדם. והנה הוא חולם חלום, ובחלומו הוא מטפס על סולם. מטפס ונופל, מטפס ונופל. ולפתע נגלית אליו דמות של אברך בראש הסולם. והאברך אומר לו: תמשיך לטפס ותחזיק חזק! לאחר זמן, כשר׳ נתן פוגש לראשונה את ר׳ נחמן, הוא מזהה אותו מהחלום. זה היה הוא שנתן לו את ההוראה שהעניקה לו ביטחון. באותו רגע הוא ידע שהוא מצא את שחיפשה נפשו.

ר׳ נתן, כל כולו מלא בכיסופים, מלא לב שמשתוקק לאמת, שמחפש חיבור אמיתי בחיים, שמבקש תורה שבאמת תחייה אותו. כמה הוא היה מבקש תורת אמת כזו שתתיישב על ליבו, שתיתן לו מנוחת הנפש. ור׳ נתן הנער לא הרפה מן החיפוש, עד שמצא את שאהבה נפשו. וברגע שהוא מצא, שם הוא נשאר, קרוב לרבו ולתורתו. כל חייו אחר כך היה עסוק בלהביא את התורה הזו לתלמידים, לספרים, להפיץ אותה, ולהחזיק אותה לדורי דורות לעם ישראל, עד אלינו, להמציא גם לנו מזור, שנשוב כל אחד אל מקומו.